

YTTRANDE

Datum 2022-02-07
Dnr 2022-KU000015

1 (7)

Kulturdepartementet

Yttrande över betänkandet Från kris till kraft – återstart för kulturen (SOU 2021:77)

Region Skåne instämmer generellt i utredningens mål och syfte och anser att utredningen är ett viktigt underlag för såväl återstart som nystart för kulturlivet efter pandemin. Oklarheter finns dock gällande ansvarsfördelningen för vissa insatser, då utredningen är statlig men exemplifierar på regional och kommunal nivå. Det pekas också på specifika nätverk och verksamheter, vilket kan tolkas som att vissa insatser och verksamheter är prioriterade framför andra, trots att finansiering kan vara beroende av budgetbeslut även i regioner och kommuner.

Region Skåne kan konstatera att utredningen, som generellt inrymmer många positiva förslag, saknar eller har bristfälliga skrivningar om utvecklad dialog mellan stat, region och kommun. I rapporten *Kulturlivets fundament* pekar Kulturrådet att ”konstnärspolitiken är ett samverkansområde under utveckling som involverar stat, region och kommun”. Kulturrådet påtalar vidare vikten av att dialogen mellan de politiska nivåerna behöver utvecklas. Detta anser Region Skåne bör gälla för insatser och satsningar såväl inom som utanför kultursamverkansmodellen.

Kultursamverkansmodellen vilar på två viktiga principer. Ett delat ansvar för att invånare i hela landet ska kunna möta konst och kultur och en tilltro till att det är genom samverkan som ett starkt och livskraftigt kultursverige byggs. Region Skåne ser inte behov av en ny utredning av kultursamverkansmodellen, den behöver däremot tillämpas och verkställas fullt ut.

Utredningens förslag med synpunkter

7.2 Förslag för kulturens återstart

Region Skåne ställer sig positivt till stöd riktade till enskilda konstnärer via Konstnärsnämndens och Författarfondens anslag för bidrag och stipendier. Region Skåne vill dock, vad gäller stipendier, betona vikten av att stipendier också ska kunna hanteras inom trygghetssystemen.

Region Skåne tillstyrker förslaget om nationellt återstarts- och utvecklingsstöd och ser positivt på att medlen fördelas via redan etablerade strukturer för bidrag och bidragsgivande myndigheter och organisationer.

Region Skåne ser också positivt på en förstärkning av kultursamverkansmodellen. Sammantaget kan Region Skåne dock konstatera att det återstartsstöd som utredningen föreslår inom ramen för kultursamverkansmodellen inte motsvarar behovet av finansiering för återstart och utveckling. Som jämförelse kan nämnas att Region Skåne åren 2020 och 2021 tilldelades 22,1 respektive 27,5 mkr som förstärkning inom ramen för kultursamverkan i syfte att kompensera för pandemins effekter. Region Skåne vill också återkoppla till syftet med kultursamverkansmodellen och att regionerna svarar för bidragsgivningen i enlighet med förordningen. Från statligt håll ska därför inte anges hur medlen inom samverkansmodellen ska fördelas inom regionen.

Region Skåne instämmer med utredningen att stärkt stöd för återstart och utveckling inom filmsektorn krävs. Region Skåne stödjer vidare utredningens förslag att stärka allianserna för såväl nya som etablerade konstnärer, inte minst för att motverka risken för kompetensförlust inom branscherna. Region Skåne instämmer även med utredningens förslag om utökad musikarrangörstöd för att öka försörjningsmöjligheter för musiker.

Region Skåne tillstyrker däremot inte förslaget om kulturcheckar. De ekonomiska resurserna kan genom förstärkning av andra föreslagna insatser på ett mer effektivt och systematiskt sätt bidra till en återstart för kultursektorn och till ökad delaktighet och breddat deltagande.

7.3 Långsiktig förstärkning av kulturens ekonomiska förutsättningar

Region Skåne delar utredningens konklusion att konstnärers ekonomiska möjligheter att utöva och utveckla sitt konstnärskap behöver stärkas långsiktigt. Region Skåne tillstyrker därför förslagen om stärkt stöd för den fria kulturen, stärkt stöd för konstnärer, stärkta förutsättningarna för civilsamhällets kulturaktörer och långsiktiga stöd. Region Skåne instämmer i att Konstnärsnämnden, Författarfonden och Kulturrådet bör få utökade resurser enligt förslagen för att säkerställa förutsättningarna för de fria aktörerna. Region Skåne tillstyrker även förslagen om Kulturrådets och Riksantikvarieämbetets förstärkning gentemot civilsamhället och ideella kulturarvsaktörer.

Region Skåne vill därmed också betona vikten av ett större statligt ansvarstagande för kulturlivets infrastruktur och ekosystem i stort, vari den regionala och kommunala nivån är central både gällande långsiktigt stöd och

utveckling inom områden även utanför kultursamverkansmodellen, till exempel särskilda utvecklings- och infrastruktursatsningar inom konstarter och i samverkan med folkbildningen. Staten bör därför utveckla dialogen med regionerna inför satsningar utanför kultursamverkansmodellen, för synkronisering mellan statliga och regionala stöd i syfte att på ett långsiktigt och hållbart sätt stärka och utveckla hela kulturlivets infrastruktur och ekosystem.

Region Skåne ställer sig positiv till en statlig förstärkning av kultursamverkansmodellen och vill särskilt betona vikten av en långsiktigt hållbar finansiering för att värna den kulturella infrastrukturen. En fördjupad dialog och samverkan med regionerna är också av största vikt. Region Skåne vill åter poängtera syftet med kultursamverkansmodellen och att regionerna svarar för bidragsgivningen i enlighet med förordningen. Från statligt håll kan därför inte anges hur medlen inom samverkansmodellen ska fördelas inom regionerna

7.4 Stärk internationellt utbyte och samverkan

Region Skåne tillstyrker förslaget om att främja svenska kulturaktörers möjligheter att verka på en internationell marknad och att främja det kreativa utbytet med konst- och kulturaktörer i andra länder genom att stärka stödet för internationellt utbyte till enskilda konstnärer.

Region Skåne vill också betona att principiellt viktiga framgångsfaktorer för att stärka internationellt utbyte och samverkan är via gemensamt ansvarstagande mellan Kulturdepartementet, Näringsdepartementet, Finansdepartementet och Socialdepartementet, men också mellan myndigheter. Detta krävs för hanteringen av frågor som inryms i den kommande nationella strategin för kulturella och kreativa näringar samt för gränsregionala hinder för arbetspendling, som skatter och trygghetsvillkor.

Region Skåne tillstyrker förslaget om att medfinansiera projekt inom Kreativa Europa men vill påpeka att många projekt inte ryms under Kreativa Europa, utan bättre under de regionala strukturfonderna, LEADER eller Horizon. Därför bör förslaget lämna öppet vilket EU-program som ska medfinansieras.

7.5 Stärk trygghetssystemen

Region Skåne instämmer med förslaget att utreda hur stipendier ska hanteras i trygghetssystemen och att informationen om trygghetssystemen behöver utvecklas. Region Skåne vill här understryka vikten av gemensamt ansvarstagande mellan Kulturdepartementet och Socialdepartementet.

Region Skåne saknar skrivningar om gränshinder beträffande professionens möjligheter att bo och verka i en gränsregional kontext och över landsgränser, för Skånes del Öresundsregionalt.

7.6 Ta till vara digitaliseringens möjligheter

Region Skåne ställer sig positivt till förslaget till förslaget om utökade resurser för digitalisering av kulturarvet. Stora behov finns inom sektorn kopplat till digitalisering och erfarenheter från likande genomförda insatser är

goda. Sektorn var tidig i arbetet med digitalisering, system och strukturer som nu kräver uppdateringar. Region Skåne ser därför att behov av att ytterligare resurser än de föreslagna kommer att finnas.

Region Skåne lyfte i remissvaret till nationell biblioteksstrategi att det är angeläget med en gemensam nationell struktur för digitala resurser för att inte skapa och förstärka ojämlikhet för invånare i olika kommuner. En utredning och ett eventuellt uppdrag till Kungliga biblioteket för genomförande av en gemensam plattform för e-böcker/digitala resurser behöver därför innefatta dialog med regionerna. En nationell resurs för e-böcker bör finansieras och underhållas av staten, men i dialog med övriga biblioteksaktörer. Region Skåne instämmer i att målet för utredningen att ta fram formerna för en nationell samordning av bibliotekens utlån av e-böcker bör vara att säkerställa ekonomisk hållbarhet i hela systemet och att ekonomiska satsningar på de e-tjänster som riktar sig till bibliotekens prioriterade målgrupper kan göras utan att invänta den föreslagna utredningen.

Region Skåne tillstyrker förslagen kopplade till upphovsrätt men vill understryka vikten av gemensamt ansvarstagande mellan Kulturdepartementet och Näringsdepartementet. Ansvarstagandet bör understrykas även gällande Justitiedepartementet, vad gäller till exempel immaterialrätt.

Region Skåne vill även understryka vikten av att statliga myndigheter, utöver kompetenshöjande insatser och rådgivning genom upphovsorganisationer och yrkesförbund, ska genomföra insatser i dialog och samverkan även med regionerna och deras samarbetsorgan för att nå professionellt verksamma i alla regioner och i alla delar av regionerna. Region Skåne vill vidare påpeka vikten av att statliga myndigheter, som till exempel Konstnärsnämnden och Kungliga biblioteket, har ett särskilt ansvar att för att stärka dialog och samverkan med regionerna inför insatser på området.

Produktion och tillgängliggörande av kultur digitalt är en av framtidsfrågorna för kultursektorn, som inte kan riskera att ställas vid sidan av den pågående digitala utvecklingen inom andra samhällssektorer. Region Skåne vill därför betona att ett tydligare, offensivare och framtidsinriktat uppdrag måste ges till Kulturdepartementet och andra myndigheter än vad som formuleras i förslaget. Investeringar krävs för att ge kulturinstitutioner och kulturaktörer förutsättningar att tillgängliggöra kultur digitalt.

Produktion och tillgängliggörande av kultur digitalt är en av framtidsfrågorna för kultursektorn, som inte kan riskera att ställas vid sidan av den pågående digitala utvecklingen inom andra samhällssektorer. Region Skåne vill därför betona att ett tydligare, offensivare och framtidsinriktat uppdrag måste ges till Kulturdepartementet och andra myndigheter än vad som formuleras i förslaget. Investeringar krävs för att ge kulturinstitutioner och kulturaktörer förutsättningar att tillgängliggöra kultur digitalt.

7.7 Förbättra förutsättningarna för kulturella och kreativa näringar

Region Skåne tillstyrker förslagen men vill understryka vikten av gemensamt ansvarstagande mellan Kulturdepartementet och Näringsdepartementet.

Region Skåne vill också understryka vikten av att den pågående utredningen om en samlad nationell strategi för kulturella och kreativa näringar sker i dialog med regionerna och det arbete som där bedrivs för region utveckling. Region Skåne tillstyrker utredningens förslag om behovet av att utveckla statistik och analys för kulturella och kreativa näringar, men betonar vikten av att det sker i samverkan mellan föreslagna myndigheter och regionerna, för kunskapsinhämtning om regional utveckling på området. Region Skåne saknar vidare skrivningar om gränshinder och möjligheterna att i en gränsregional kontext verka över landsgränser.

7.8 Stärk kulturskolan och kultur i skolan

Region Skåne tillstyrker förslaget att permanenta Kulturrådets utvecklingsbidrag till kommunal kulturskoleverksamhet. Region Skåne ser däremot inte att behov finns av föreslagen utredning gällande kulturskola. Region Skåne betonar vikten av att regionerna har en roll gentemot kulturskolor och att regionalt samordnande funktion för kulturskolor inrättas och finansieras inom ramen för kultursamverkansmodellen. Härigenom skapas tydlig regional förankring, med koppling till befintliga regionala strukturer. Samverkan med kommuner och samråd med kulturlivet är grundelement i kultursamverkansmodellen. Utifrån regionala lösningar främjas erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling.

Region Skåne ställer sig positiv till utredningens förslag om att Skolverket ges i uppdrag att främja samarbetet mellan skolväsendet och kulturaktörer. Detta har hittills inte tydliggjorts i regleringsbrev till Skolverket. Region Skåne ser också positivt på att uppdraget genomförs i samråd med Kulturrådet och Riksantikvarieämbetet, men vill understryka vikten av dialog med regionerna och företrädare för kommuner som en del i utredningsarbetet. Det finns också vinster med att samråda med Svenska Filminstitutet, då deras filmpedagogiska verksamhet och utbud är framtaget för att förstärka skolans lärandemål.

7.9 Bredda deltagandet och minska snedrekryteringen i kulturlivet

Region Skåne tillstyrker förslaget att uppdra åt Myndigheten för kulturanalys att analysera och kartlägga hinder för jämlikt deltagande i kulturlivet. Detta kan då också kopplas till tidigare undersökningar, som berört kulturens geografi. Region Skåne vill dock betona vikten av samråd med regionerna och kartläggning av pågående arbete och insatser på regional nivå för breddat deltagande och minskad snedrekrytering. Regionerna bör också beredas möjlighet att genom statlig finansiering utveckla regionala former för deltagande i den nationella satsningen *Konsten att delta*.

Region Skåne samtycker till förslag om seminarier för främjande om av breddat deltagande och mot snedrekrytering i offentligt finansierat kulturliv, men menar att skrivningen är svag. I Region Skåne bedrivs ett omfattande och offensivt utvecklingsarbete inom området publikutveckling, som omfattar såväl ett professionsperspektiv som deltagar- och invånarperspektiv. Region Skåne finner därför utredningens skrivelser om breddat deltagande och minskad snedrekrytering till kulturlivet som passiva och ser vikten av en mer offensiv och framtidsinriktad hållning. Region Skåne vill understryka att framgångsfaktorer på detta område är utveckling i dialog mellan och i

samverkan mellan stat, region och kommun kring insatser även utanför kultursamverkansmodellen. I uppdraget till Kulturrådet måste därför ingå nära samverkan med regionerna, inte bara inom ramen för kultursamverkansmodellen. Som en del i praktiskt lärande kan Region Skåne till exempel lyfta fram det arbete som pågår inom ramen för *Överenskommelse mellan folkbildningen i Skåne och Region Skåne* och den kartläggning av infrastrukturen för konstnärliga utbildningar i Skåne, som just nu genomförs i samarbete med Lunds universitet.

7.10 Utveckla kulturpolitikens inriktning

Region Skåne instämmer i utredningens slutsatser att färdplan för svensk filmpolitik behöver tas fram. Behovet av en strategisk plan har också identifierats inom ramen för Regionsamverkan Sydsverige, som här föregått och beslutat att utarbeta en sydsvensk filmstrategi.

Region Skåne ser inte behov av en ny utredning av kultursamverkansmodellen. Modellen behöver däremot tillämpas och verkställas fullt ut, enligt den ansvarsfördelning som utgör själva grunden för modellen. Vidare krävs att staten breddar perspektivet och ser till hela finansieringen, inte enbart till de verksamheter som tar del av de statliga medlen. Formerna för redovisning gör idag modellen till en bidragsmodell, när den i stället ska bygga på dialog mellan regioner och företrädare för staten.

Region Skåne ser positivt på utveckling av en nationell plattform för utställningsaktörer inom bild- och formkonst men anser att förslaget i högre grad skulle vara inriktat på att stärka kommuner i deras gestaltungsuppdrag. Region Skåne kan som exempel nämna det arbete som bedrivs av kommuner inom ramen för *Nätverket för offentlig konst i Skåne*.

Utredningen föreslår att förutsättningarna för bildandet av en kulturstiftelse med såväl statliga medel som privata medel ska utredas. Region Skåne kan här konstatera att en rad komplexa frågor finns kopplade till förutsättningar för en sådan stiftelse. Det gäller dels rent skattetekniska aspekter som exempelvis avdragsrätt, dels frågor om ansvarstagande och inflytande i relation till nationella kulturpolitiska mål.

Regionsamverkan Sydsverige

Utredningen har stämts av i Regionsamverkan Sydsverige, som är ett samarbetsorgan för de sex sydligaste regionerna: Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg och Skåne. De sex regionerna samarbetar inom flera områdena, varav ett är kultur. Regionsamverkan Sydsverige betonar vikten av utökad flernivåstyrning i enlighet med kultursamverkansmodellens grundläggande principer och adekvat finansiering av modellen för

att nå de nationella målen och säkerställa kultur i hela landet. Staten behöver ha tillit till modellen, värna den i kristider och använda den för återuppbyggnad och utveckling när krisen är över. Regionsamverkan Sydsverige är positiv till att kulturen på ett tydligare sätt definieras som ett välfärdsområde, men saknar i utredningen konkreta förslag för att uppnå detta.

Magnus Lunderquist
Ordförande